

EUROOPA LIIDU
KOHUS

EUROOPA KOHUS JA NOORED

SISSEJUHATUS

Alates 1952. aastast tagab Euroopa Liidu Kohus liidu õiguse järgimise ja õige kohaldamise liikmesriikides. Aja jooksul on ta teinud kohtuotsuseid, mis on tugevdanud Euroopa integratsiooni, andes samas kodanikele ja eriti noortele üha ulatuslikumaid õigusi. Järgnevatel lehekülgedel on teemade kaupa esitatud mõni Euroopa Kohtu tähtsam otsus.

ÜLIÕPILASTE ÕIGUSED

Ajal, mil üha enam üliõpilasi läbib osa õpingutest muus liikmesriigis kui oma liikmesriik, on Euroopa Kohtul tulnud lahendada selles valdkonnas arvukaid vaidlusi. Nii on ta pidanud käsitlema järgmisi küsimusi: kas tegemist on diskrimineerimisega, kui muude liikmesriikide üliõpilaste vastuvõtt liikmesriigi ülikoolidesse on piiratud? Kas liikmesriik võib keelduda teatavate toetuste andmisest muudest liikmesriikidest pärit üliõpilastele? Kas piirialatöötajate lastel on õigusi liikmesriigis, kus nende vanemad töötavad?

ÜLIÕPILASTE ÕIGUSED

Kõrghariduse kättesaadavus

2004. aastal tõdes Euroopa Kohus, et Belgia diskrimineeris muude liikmesriikide keskkoolilõpetanuid (näiteks Prantsuse baccalauréat' või Saksamaa Abitur'i omandanud õpilased), sest neil ei olnud võimalik saada Belgia kõrgharidust Belgia keskkoolilõpetanutega samadel tingimustel (kohtuotsus, 1.7.2004, komisjon vs. Belgia, C-65/03). Sama tõdeti Austria puhul aasta hiljem ehk 2005. aastal ([kohtuotsus, 7.7.2005, komisjon vs. Austria, C-147/03](#)).

Veel nentis Euroopa Kohus 2010. aastal, et liikmesriik ei saa põhimõtteliselt piirata muude liikmesriikide üliõpilaste astumist teatavatele meditsiinierialadele, välja arvatud juhul, kui see piirang on põhjendatud rahvatervise kaitse kaalutlustel. Selles suhtes peab liikmesriik kindlate koondandmete alusel tõendama, et esineb oht, et väheneb nende diplomeeritud spetsialistide arv, kes on suutelised tagama tervishoiuteenuste kättesaadavuse kõnealusel territooriumil ([kohtuotsus, 13.4.2010, Bressol jt, C-73/08](#)).

ÜLIÕPILASTE ÕIGUSED

Õpingute rahastamine ja üliõpilastele antavad toetused

Liikmesriik ei saa keelduda õppelaenu või stipendiumi andmisest üliõpilastele, kes elavad tema territooriumil ja kes vastavad seal elamise tingimustele ([kohtuotsus, 15.3.2005, Bidar, C-209/03](#)). Kuid liikmesriik võib neid laene või stipendiume anda ainult üliõpilastele, kes tõendavad teatavat selle ühiskonda integreerumise taset ja kes elavad seega selle territooriumil juba mõnda aega. Euroopa Kohus leidis 2008. aastal selles küsimuses, et liidu õigusega on kooskõlas varasem viieaastane riigis elamise tingimus ([kohtuotsus, 18.11.2008, Förster, C-158/07](#)).

2012. aastal nentis Euroopa Kohus, et Austria diskrimineeris muudest liikmesriikidest pärit üliõpilasi, kuna ühistranspordi sõidusoodustusi said vaid üliõpilased, kelle vanemad said Austria peretoetusi (kohtuotsus, 4.10.2012, komisjon vs. Austria, C-75/11).

ÜLIÕPILASTE ÕIGUSED

Piirialatöötajate laste olukord

2013. aastal leidis Euroopa Kohus, et liikmesriik (kõnealusel juhul Luksemburg) ei tohi süstemaatiliselt keelduda stipendiumi andmisest piirialatöötajate lastele, isegi kui nad ei ela tema territooriumil. Nimelt piisab sellest, et vanemad (või üks vanematest) on juba märkimisväärse aja jooksul töötanud asjaomases liikmesriigis, et selle riigiga oleks tekkinud piisav seos ([kohtuotsus, 20.6.2013, Giersch jt, C-20/12](#)).

Veel täpsustas Euroopa Kohus, et Madalmaades diskrimineeriti piirialatöötajate lapsi seeläbi, et selles riigis said välisõppe toetust ainult üliõpilased, kes olid Madalmaade territooriumil elanud vähemalt kolm aastat eelneva kuue aasta jooksul. Euroopa Kohtu hinnangul on see riigis elamise tingimus ülemäära välistav ([kohtuotsus, 14.6.2012, komisjon vs. Madalmaad, C-542/09](#)).

ISIKUANDMETE KAITSE

Informaatika- ja internetiajastul on eraelu puutumatusest ja isikuandmete kaitsest saanud äärmiselt tundlik teema. Euroopa Kohus on selles valdkonnas vastanud muu hulgas kahele küsimusele: kas on olemas õigus olla unustatud otsingumootorites ning kas liidu kodanike isikuandmed on liidus ja väljaspool liitu piisavalt kaitstud?

2014. aastal tunnustas Euroopa Kohus „õigust olla unustatud“ otsingumootorites. Seega isik, kes soovib, et tema nimega tehtud päringu tulemusel ei ilmuks enam link tema eraelu puudutavatele andmetele, võib otsingumootori haldajalt ja viimase keeldumise korral pädevatelt asutustelt nõuda selle lingi kustutamist otsingutulemuste loetelust. Samas täpsustas Euroopa Kohus, et teatavatel juhtudel võib kustutamise nõuet takistada üldsuse õigus teabele ([kohtuotsus, 13.5.2014, Google Spain ja Google, C-131/12](#)).

Lisaks tühistas Euroopa Kohus 2015. aastal Euroopa Komisjoni otsuse, mis lubab Facebookil Ameerika Ühendriikidesse edastada oma Euroopa kasutajate isikuandmeid, eelkõige põhjusel, et otsus ei taganud piisavat kaitset Ameerika Ühendriikide ametiasutuste juurdepääsu eest liidu riikidest edastatud andmetele ([kohtuotsus, 6.10.2015, Schrems, C-362/14](#)).

LENNUREISIJATE ÕIGUSED

Igal aastal reisib lennukiga kolm miljardit reisijat. Euroopa Kohus uuris nende õigusi ja vastas muu hulgas ühele pidevalt üleskerkivale küsimusele: millisel juhul ja millistel tingimustel peab lennuettevõtja reisijatele hüvitist maksma?

2009. aastal leidis Euroopa Kohus, et reisijatel, kelle lend hilineb kolm või enam tundi, on õigus hüvitisele, nagu ka reisijatel, kelle lend on tühistatud, välja arvatud juhul, kui lennuettevõtja tõendab, et hilinemine on tingitud erakorralistest asjaoludest, mis väljuvad tema tegeliku kontrolli alt ([kohtuotsus, 19.11.2009, Sturgeon, C-402/07](#)). Euroopa Kohus täpsustas seejärel, et trapi põrkumine vastu lennukit ja suurem osa ootamatutest tehnilistest probleemidest ei ole erakorralised asjaolud ega välista seega õigust hüvitisele (kohtuotsus, 14.11.2014, Siewert jt, C-394/14; [kohtuotsus, 17.9.2015, van der Lans, C-257/14](#)).

Euroopa Kohus märkis 2014. aastal samuti, et lennu tegeliku saabumise aeg vastab hetkele, mil avaneb vähemalt üks lennuki uks. Nimelt alles siis, kui reisijatel on lubatud lennukist lahkuda, saavad nad piiranguteta oma tegevust jätkata ([kohtuotsus, 4.9.2014, Germanwings, C-452/13](#)).

TARBIJATE ÕIGUSED

Mis määral võivad toiduainepakendil esitatud pildid ja teave mineraalvee madala soolasisalduse kohta tarbijat eksitada? Need on kaks küsimust, millele Euroopa Kohus lisaks arvukatele tarbijakaitsele pühendatud kohtuotsustele hiljuti vastas.

2015. aastal märkis Euroopa Kohus, et tarbijatel peab olema õige, neutraalne ja objektiivne teave. Seega kui tootepakend viitab sellisele koostisainele, mida tegelikult ei ole, võidakse ostjat eksitada ka siis, kui koostisosade loetelu vastab tõele. Nii oli see puuviljatee puhul, mille pakendil oli vaarika ja vanilliõie pilt, kuigi tee ei sisaldanud nende puuviljade looduslikke koostisosi ([kohtuotsus, 4.6.2015, Teekanne, C-195/14](#)).

Samuti 2015. aastal kinnitas Euroopa Kohus, et mineraalveepudelite pakendil märgitud naatriumisisaldus peab kajastama naatriumi absoluutkogust selle mis tahes ühendi kujul (lauasool ja naatriumbikarbonaat). Nimelt võidakse tarbijat eksitada, kui vett esitletakse madala soolasisaldusega veena, samas kui see sisaldab rohkelt naatriumbikarbonaati ([kohtuotsus, 17.12.2015, Neptune Distribution, C-157/14](#)).

ÜHISKOND JA TERVISHOID

Kuna liidu õigus hõlmab laiaulatuslikke ja erinevaid valdkondi, siis ei ole harv see, et Euroopa Kohtul tuleb käsitleda ühiskonna- ja tervishoiuküsimusi. Täpsemalt on Euroopa Kohtul tulnud vastata kahele küsimusele: kas samasoolisel kooselupartneril on õigus lesepensionile ja kas liidu kodanikud võivad lasta end ravida muus liikmesriigis kui oma liikmesriik?

Juba 1998. aastal leidis Euroopa Kohus, et liidu kodanikud võivad lasta end ravida muus liikmesriigis kui oma liikmesriik ja saada hüvitist nende kindlustusjärgse riigi (riik, mille haigekassa alla nad kuuluvad) hindade järgi. Selle põhimõtte aluseks oli asjaolu, et Luksemburgi haigekassa keeldus ühele Luksemburgi kodanikule hüvitamast Belgias ostetud prille ja teisele Luksemburgi kodanikule Saksamaal saadud ortodontilist ravi ([kohtuotsused, 28.4.1998, Decker, C-120/95, ja Kohll, C-158/96](#)). Teises liikmesriigis osutatud haiglaraviks on küll vajalik kindlustusjärgse liikmesriigi eelnev luba, kui sellest ei saa meelevaldselt keelduda. Eelkõige võib isik lasta end opereerida teises liikmesriigis, kui tema enda riigis ületab operatsiooni ooteaeg tema tervislikku seisundit arvestades mõistliku aja (kohtuotsus, 12.7.2001, Smits ja Peerbooms, C-157/99, ning [kohtuotsus, 16.5.2006, Watts, C-372/04](#)).

2008. aastal leidis Euroopa Kohus, et samasoolisele kooselupartnerile lesepensioni maksmisest keeldumine kujutab endast otsest diskrimineerimist seksuaalse sättumuse alusel, kuna üleelanud kooselupartner on samasuguses olukorras kui üleelanud abikaasa. Kõnealuses asjas keeldus Saksamaa kutsealane pensionikassa maksmast lesepensioni mehele, kelle registreeritud kooselu partner oli surnud ([kohtuotsus, 1.4.2008, Maruko, C-267/06](#)).

SPORT

Euroopa Kohtul on korduvalt tulnud lahendada vaidlusi, mis sisuliselt puudutasid sporti ning eelkõige õigust teabele ja ülekannete kättesaadavust spordivõistluste valdkonnas.

Juba 1995. aastal leidis Euroopa Kohus, et jalgpallurid on töötajad, kes võivad seega oma lepingu lõppedes vabalt asuda tööle enda valitud klubisse, ilma et nende uult klubilt saaks nõuda mis tahes hüvitist. Alates sellest kohtuotsusest võivad jalgpalliklubid osaleda rahvuslikel meistrivõistlustel meeskonnaga, mille ühelgi mängijal ei ole selle riigi kodakondsust, kus meistrivõistlused toimuvad (kohtuotsus, 15.12.1995, Bosman, C-415/93).

Euroopa Kohus kinnitas lisaks 2013. aastal, et liikmesriigid võivad ette näha jalgpalli maailma- ja Euroopa meistrivõistluste tasuta ülekande kohustuse ([kohtuotsus, 18.7.2013, UEFA ja FIFA vs. komisjon, C-201/11 jt](#)). Samuti 2013. aastal leidis Euroopa Kohus, et ametiasutused võivad piirata jalgpallivõistluste lühilõikude edastamise kulusid selleks, et telekanalid saaksid edastada lühiuudiseid võimalikult odavalt ([kohtuotsus, 22.1.2013, Sky Österreich, C-283/11](#)).

KESKKONNAKAITSE

Euroopa Kohus on sageli käsitlenud keskkonnateemasid, kuna selles valdkonnas on Euroopa Liit vastu võtnud hulgaliselt õigusakte. Näiteks on Euroopa Kohus juba otsustanud paljude loomaliikide (linnud, kilpkonnad, hamstrid, ilvesed jne) kaitse, jäätmete ja asulareovee käitlemise, lämmastikdioksiidi piirtasemetele vastavuse, hülgetoodete turustamiseskirjade või ka kasvuhoonegaaside heitkoguste üle.

Niinimetatud teistkordses kohustuste rikkumise menetluses (seetõttu, et liikmesriik ei ole täitnud tema suhtes tehtud esimest kohtuotsust) on Euroopa Kohus mõnikord määranud suuri rahalisi karistusi liikmesriikidele, kes ei ole täitnud keskkonnakaitse valdkonnas tehtud kohtuotsuseid. Näiteks määrati Itaaliale 2014. aastal kõige suurem põhisumma (40 miljonit eurot) jäätmekäitlust puudutavate liidu eeskirjade rikkumise eest ([kohtuotsus, 2.12.2014, komisjon vs. Itaalia, C-196/13](#)). Kõige suurem karistusmakse (57,77 miljonit eurot hilinevad poolaasta eest) määrati aga Prantsusmaale 2005. aastal selle eest, et ta ei kontrollinud nõuetekohaselt teatavate kalade püüki (liidus kehtestatud alammõõdust väiksemad merluusid, kohtuotsus, [12.7.2005, komisjon vs. Prantsusmaa, C-304/02](#)).

EUROOPA LIIDU
KOHUS

Kommunikatsiooni direktoraat
Väljaannete ja elektroonilise meedia osakond

juuni 2017

